

- TEKST ŹRÓDŁOWY -

Rzeź galicyjska

Krwawe wydarzenia, do których doszło w Galicji w 1846 r., stały się tematem wspomnień i wierszy. Utrwalił je w swoich pamiętnikach m.in. świadek rabacji Jan Słomka.

Z tego, co już sam z dzieciństwa zapamiętałem, najważniejsze wspomnienie odnosi się do roku 1846, do tzw. rabacji galicyjskiej. Pamiętam, jak przez sen, jak ojciec mój wpadł do izby – a właśnie był u nas zabity wieprzek – i wołał do matki i babki: „Gotujta tę wieprzowinę. Niech dzieci jedzą i wszyscy, a resztę trza zakopać, bo rabacja idzie, to wszystko zabiorą, a i nas zabić mogą”. Wtenczas całą noc nie spaliśmy, tylko wszyscyśmy płakali i był wielki strach w domu. [...]

Opowiadali starsi, że czerniawa [tłum chłopów] należąca do rabacji szła od wsi do wsi i wszędzie zabierała chłopów ze sobą, i w ten sposób tworzyła się

coraz większa banda, a jakby nie chciał kto z nimi iść, to bili i zabijali. Ale w każdej wsi było dosyć takich, co chętnie do nich przystawali: jedni dla rabunku, inni chowali różne zemsty za pańszczyznę [...].

PRACA Z TEKSTEM ŹRÓDŁOWYM

1. Wyjaśnij, jakie były – zdaniem autora pamiętnika – przyczyny napadania przez chłopów na dwory szlacheckie.
2. Wyjaśnij, skąd autor pamiętnika czerpał informacje dotyczące rabacji.

Źródło: *Wiek XIX w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 2002, s. 220–221.

szlachecka konspiracja zmierza do zwiększenia wyzysku pańszczyźnianego. W lutym 1846 r. zaatakowali oni dwory szlacheckie, dokonując mordów, podpażeń i rabunków. Największe nasilenie miały rozruchy chłopskie w okolicach Tarnowa, gdzie przewodził im **Jakub Szela**. Wydarzenia te nazwano **rabacją** lub **rzezią galicyjską**. Pochłonęła ona ponad 1200 ofiar, a cała szlachta została skutecznie zastraszona.

Początkowo władze austriackie popierały rabację. Gdy już udało się zażegnać groźbę powstania narodowego, zbuntowani chłopci przestali być potrzebni. Wojsko cesarskie szybko zaprowadziło spokój na wsi. Niektórych uczestników rabacji pojmano i ukarano. Austriacy osiągnęli bowiem swój cel – ruch niepodległościowy zdławiono, a warstwy mogące udzielić mu wsparcia zastraszone.

W 1846 r. nie wszędzie jednak chłopci występowali przeciwko szlachcie – w rejonie Chochołowa doszło do niepodległościowego zrywu górali, sprzeciwiających się władzom austriackim.

Rzeź galicyjska to obraz namalowany przez Jana Lewickiego. Podczas rabacji rozniosła się wieść, że aby zachęcić chłopów do wystąpienia przeciwko powstańcom, dowódcy austriaccy płacili chłopom za odcięte głowy szlacheckie, porwane dzieci oraz zrabowane z dworów dobra.

ĆWICZENIA

1. Podaj konsekwencje powstania listopadowego dla Polaków z zaboru rosyjskiego.
2. Wyjaśnij, jakie działania prowadzili emisariusze emigracji na ziemiach polskich.
3. Wskaż przyczyny niepowodzenia powstania krakowskiego.